

**AULANGON
KANSAALLIS-
PUISTO**

KIRJOITTAJA: OLLI HEIKINHEIMO

VALOKUVAAJAT: T. RANCKEN JA AUG. KETOLA

KUSTANTAJA: AULANGON KANSALLISPUISTON HOITOKUNTA

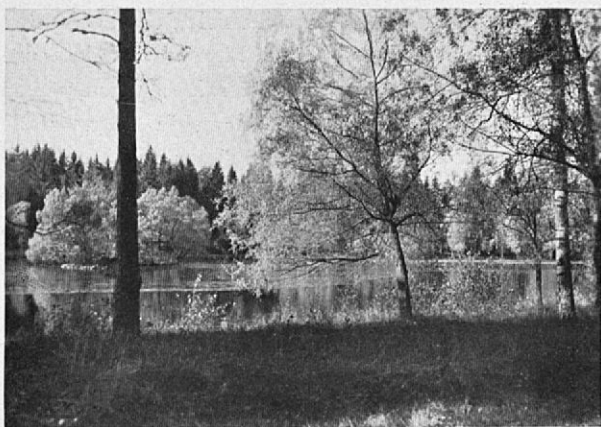

ULANGON KANSALLISPUISTO kuuluu vuoden 1932 alusta Hämeenlinnan kaupungin alueeseen. Se on lähes 3 km:n päässä kaupungista, Hattulaan ja Tampereelle vievän maantien varressa. Tämä tie erottaa sen Karlbergin puistosta ja siinä olevasta hyvin hoidetusta, matkailijain suosimasta Aulangon ravintolasta ja hotellista.

Aulangon alue julistettiin erityiseksi luonnonsuojelualueeksi eli kansallispuistoksi Hämeen läänin maaherran heinäk. 4. päivänä 1930 antamalla päätöksellä. Alueen muodostamiseen kansallispuistoksi ja sen rauhoittamiseen on ollut useita syitä.

Alueen korkeimmassa kohdassa, Aulangon vuoren laella, joka kohoaa 160 m merenpinnan ja 80 m Aulangon järven yläpuolelle, on pakanuuden ajalla ollut muinaislinna. Linnan paikaksi laki sopikin hyvin, sillä sen kolmelle taholle jyrkästi viettävät rinteet helpottivat linnan puolustamista. Tämä hämäläisten vanha varustus lienee tullut hävitetyksi vuoden 1250 tienoilla, jolloin maahan tulleet ruotsalaiset ryhtyivät rakentamaan nytkin vielä kaupungin liepeellä jäyhänä kohoavaa Hämeenlinnaa. Muinaislinnan viimeiset rakennuskivet on vuorelta viety paljon myöhemmin, vasta viime vuosisadalla. Kansallispuistoon liitetyllä Lusikkaniemellä on varmaan myös oma hämääjän muinaisuuteen häipyvä historiansa. Sen alkuperäinen nimi, Hiiden niemi, kuulostaa vallan toiselta kuin nykyinen. Ehkäpä sen korkeimmalla kohoumalla olevat kivet ovat vanhoja uhrikiviä.

Aulangon alue ei enää ole täysin alkuperäinen, vaan ihmiskäsi on sitä paljon muovannut. Hämeen läänin maaherran O. C. Rehbinderin toimesta oli 1840-luvulla Vanajaveden vastakkaisella puolella oleva louhikkoinen niemi tasattu ja siihen perustettu n. 15 ha:n laajuinen puisto, joka v. 1848 joutui Hämeenlinnan kaupungin omaksi. Nelisenkymmentä vuotta myöhemmin samantaiseen, mutta paljon suurisuuntaisempaan tehtävään

Joutsenlampi

Aulangon n. 100 ha:n laajuisella alueella ryhtyi sen omistaja eversti Hugo Standertskjöld. Kallioita louhittiin, nykyiset Joutsen- ja Metsälampi, joiden pinta-ala on 4.2 ha, kaivettiin poistamalla niiden kohdalta maata n. 100.000 m³ ja siirtämällä se vastaisille puistoalueille ja metsiin, uusia teitä rakennettiin 14 km:n pituudelta, entisen muinaislinnan paikalle pystytettiin 33 m:n korkuinen harmaakivinen näkötorni. Tornin juurelta Aulangon järvelle tehtiin kiviportaati ja kalliojyrkänteiden alareunaan louhittiin luola, johon pystytettiin R. C. Stiggelin kivistä veistämä karhuryhmä. Lisäksi rakennettiin huvimajoja ja laitureita sekä kuusi varsinaista puistoaluetta, joiden yhteinen pinta-ala on 17.5 ha. Näihin istutettiin kotimaisia jaloja puita ja useita ulkomaisia puulajeja, joita myös hankittiin teiden varsiin ja sirotettiin osin metsäänkin. Työ ei kuitenkaan rajoittunut vain nykyisen kansallispuiston alueeseen, vaan samanaikaisesti perustettiin myös Vanajaveden rannalla oleva valtaisa Karlbergin puisto.

Kansallispuistoksi Aulangon alueella on varsin suuret luontaisetkin edellytykset. Maaston vaihtelevaisuus,

Metsätyönjohtajan asunto

kauniin Aulangon järven ja Vanajaveden liittyminen siihen, Hämeenlinnan kaupungin läheisyys, parin tunnin rautatiematka Helsingistä, erinomaiset liikenneyhteydet, matkailijoiden käytettävänä oleva hyvä hotelli ja ravintola, lähiseutujen historialliset muistot ja seudun kauneus ovat etuja, jotka ratkaisevasti vaikuttavat kansallispuiston tarkoituksenmukaisuuteen ja viihtyisyyteen.

Edellä mainitussa Hämeen läänin maaherran päätöksessä kielletään *Aulangon kansallispuistossa* mm.

kaikenlainen omavaltainen metsän raiskaus ja vahingoittaminen;

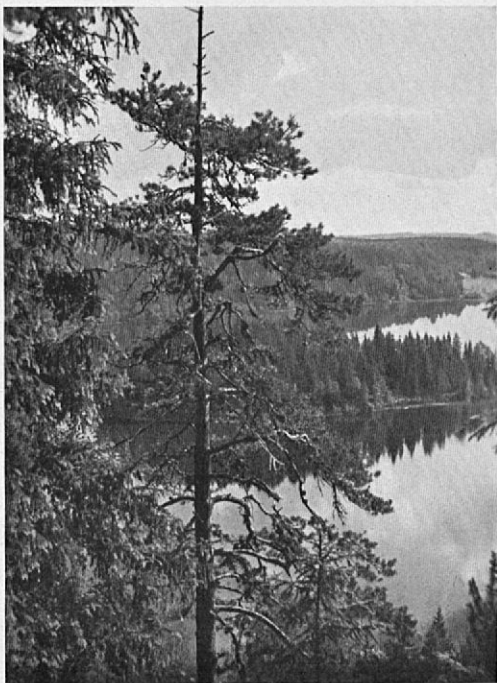
eläinten laiduntaminen;

eläinten, kasvien ja kivien vahingoittaminen ja kokoaminen;

kaikenlainen avotulten pito;

yleisten kokousten pito metsässä.

Kiellettyä on siis mm. kukkasten, marjojen ja sienien poimiminen, oksien taittaminen puista ja pensaista sekä koululaisten kasvien keräily. Eläimiä koskevasta määräyksestä johtuu, että nekin eläimet, jotka eivät nauti

Näköalaa Aulangon järvelle

lain suojaa, ovat kansallispuistossa turvassa. Sellaisten muiden eläinten tuhoojien kuin koirien ja kissojen laskeminen kansallispuistoon on ehdottomasti kiellettyä.

Kansallispuistoon on siis tultava luonnosta nauttimaan, eikä sitä hävittämään ja turmelemaan. Vain silloin kansallispuisto tarjoaa parhaansa, unohtumattoman kuvan Hämeen kauniista, tarvelemättömästä luonnosta, mielenrauhan ja viihtyisän levon. Kuta täydellisemmin rauhoitusmääräyksiä noudatetaan, sitä tarkoituksemukaisemmaksi puiston hoito voidaan kehittää ja sitä paremmalla syyllä sen vaihtelurikkauden lisäämiseen varoja uhrata.

Tähän kirjaseen liittyvän *Aulangon kansallispuiston*

Kansallispuiston metsää ja pensastoa

kartan avulla kulku puiston monisokkeloisilta tuntuvilla teillä on ensikertaisellekin mahdollinen. Teiden viitoituksessa on käytetty kuvakieltä, joka sopii yhtä hyvin kotimaiselle kuin ulkomaisellekin kävijälle. Viitoissa olevia kuvia vastaavat puiston kohdat on kartalle merkitty samanlaisin merkein, Joutsenlampi joutsenella, Karhuluola karhulla jne. Viitoissa olevat nuolet osoittavat mihin suuntaan viitalta asianomaiselle paikalle on mentävä, ja viittojen numeroden avulla löydetään helposti vastaava kohta kartalta. Ilman kuvaa ovat puiset tiepylväät 20—25.

Kansallispuistossa on kolmenlaisia, kartalle eri tavoin merkittyjä *teitä*: autoteitä, kävelyteitä ja polkuja. Vas-

Metsälampi

taisuudessa näistä pidetään tietenkin parhaassa kunnossa autotiet ja kävelytiet; poluiksi jäävistä teistä jatkuvasti hoidetaan vain polun levyinen osa.

Kansallispuiston suosituimmat *nähtävyydet* keskittyvät näkötorniin ja sen läheisyydessä kallion reunalla olevaan näköalaparvekkeeseen, Karhunluolaan, Lusikkaniemeen, Aulangonjärven ranta-alueeseen, Metsälampeen ja Joutsenlampeen sekä ns. linnakkeeseen.

AUTOLLA KULKIJA pääsee näkötornin läheisyyteen vain yhtä tietä (tienviitat 1—8) ja tätäkin saa ajaa vain yhteen suuntaan. Joutsenlammella käydään parhaiten tienviitalta 3. Karhunluolalle ja Aulangon ranta-alueelle päästään poikkeamalla vasempaan tienviitalta 5 ja ajamalla auto Karhunluolan luo. Sieltä auto on palautettava samaa tietä tienviitalle 5, josta käännytään vasempaan näkötornia kohden. Tienviitalta 6 käydään Metsälammella, ja edelleen ajettaessa auto jätetään tornin alla olevaan autojen pitopaikkaan (tienviitat 8 ja 9). Täältä mennään näkötorniin, ja, jos Karhunluolalla ei

Joutsenlampi

vielä ole käyty, laskeudutaan kiviportaita alas mainitulle luolalle ja Aulangon järven rantapuistoon. Sopivinta on silloin palata tiepylväiden 21, 24 ja 25 ohi, jolloin nousu tornille on verraten vaivatonta.

Näkötornin pysähdyspaikasta jatketaan matkaa, Metsälammen etelärantaa vasemmalta kaartuen, uutta autotietä Joutsenlammen eteläpäähän, johon myös voi autonsa jättää. Tienviitalta 11 alkaa vanha, kivikaiteilla varustettu tie. Edempänä se kulkee korkealla rinteellä, josta puiden lomitse voi nähdä myös Vanajaveden.

JALAN KULKIJA voi järjestää käyntinsä kansallispuistossa paljon vapaammin ja varmaan nauttia siellä olostaan paljon enemmän. Maantieltä hän pääsee mukavasti puistoon joko linnakkeen kautta, ravintolasta tulevaa tietä (tienviitalle 14) tai autotietä tienviitalle 1 ja siitä suoraan lehtikuusikujannetta ylös tienviitalle 17 ja edelleen Joutsenlammelle, johon muistakin edellä mainituista lähtökohdista helposti päästään.

Joutsenlammessa nähdään kultakaloja, joutsenia,

Tornin luona oleva näköalaparveke

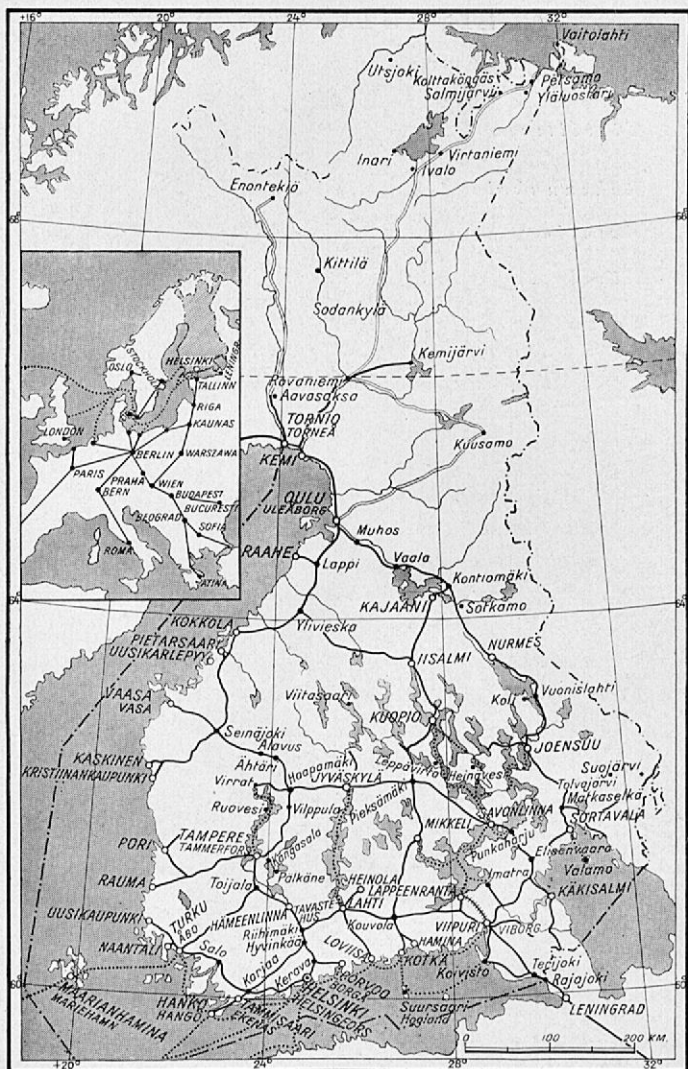
hanhia, ankoja ja mahdollisesti sorsiakin. Joutsenet ovat kotimaisia, Lapista tuotuja villijoutsenia (*Cygnus cygnus*), hanhet pohjois-Suomesta pyydystettyjä merihanhia (*Anser anser*) ja sorsat, mikäli niitä on, sinisorsia (*Anas p. platyrhyncha*).

Metsälammelle mennään mieluummin tienviitan 3 ohi ja siitä autotietä tienviitalle 6, josta poiketaan oikeaan. Myöskin tässä lammessa on vesilintuja. Lammelle pääsee myös Joutsenlammen eteläpäästä uutta autotietä.

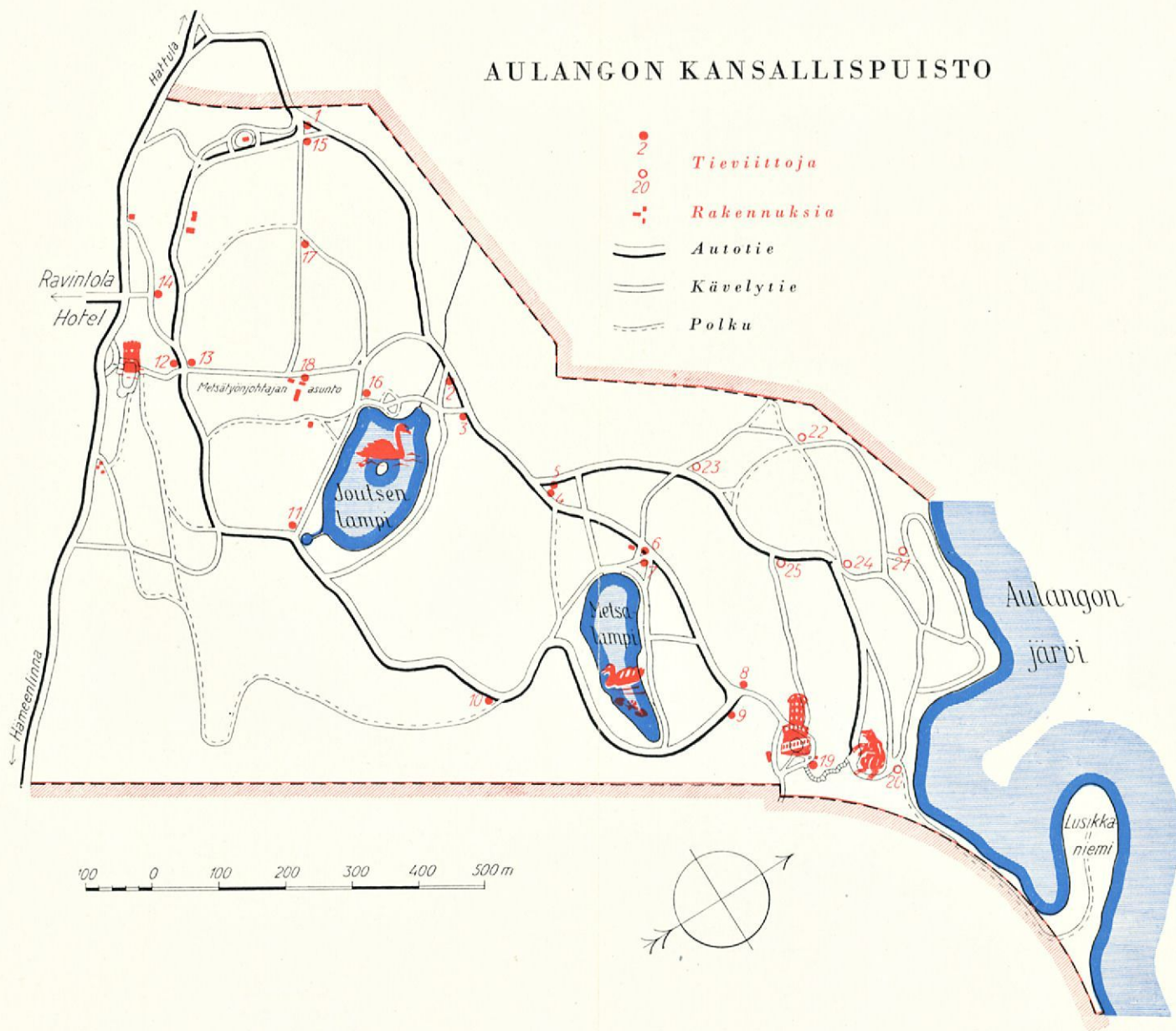
Näkötornin luona, jossa on kahvila, voidaan viipyä pitempäänkin. Rinteellä olevalta parvekkeelta Aulangon järvelle avautuva näköala on puiston kauneimpia.

Karhunluolalle päästään helpoimmin kiviportaita tienviitalta 19. Luolan alapuolella on lähde, jonka luota (tiepylväältä 20) polku lähtee *L u s i k k a n i e m e e n*. Siellä käyntiä ei kenenkään pitäisi unohtaa.

Aulangon järven rantapuisto on siksi viihtyisä, että sielläkin oloon on varattava runsaasti aikaa. Paluu puistosta maantielle voidaan suunnata tiepylväiden 22 ja 23 ohi tienviitoille 5 ja 3 sekä sieltä joko autotietä tienviitalle 1 tai Joutsenlammelle ja edelleen linnakkeelle.

AULANGON KANSALLISPUISTO

Helsinki 1932
Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran Kirjapainon Oy.

